

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Н.О. Будна, Л.Ф. Левчук

УКРАЇНСЬКА МОВА
Розвиток зв'язного мовлення
Конспекти уроків
2 клас
Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32:821.161.2

ББК 74.268.3Укр

Б 90

Будна Н.О.

Б 90 Українська мова. Розвиток зв'язного мовлення : конспекти уроків : 2 кл. : посібник для вчителя / Н.О. Будна, Л.Ф. Левчук. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2019. — 96 с.

2005000014673

У посібнику подано 17 конспектів уроків розвитку зв'язного мовлення, зміст яких відповідає вимогам Державного стандарту початкової освіти та типових освітніх програм.

Запропоновано диференційовані самостійні завдання, ігри, тести, кросворди, ілюстративний матеріал тощо.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів та батьків.

УДК 371.32:821.161.2

ББК 74.268.3Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва*

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна

ЛЕВЧУК Любов Федорівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

КОНСПЕКТИ УРОКІВ

2 клас

Посібник для вчителя

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Любов Левчук*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Галини Телев'як*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 14.08.2019. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 11,16. Умовн. фарбо-відб. 11,16.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Видавництво «Навчальна книга — Богдан» у соцмережах:

 [bohdanbooks](https://www.facebook.com/bohdanbooks)

 [bohdan_books](https://www.instagram.com/bohdan_books)

 [YouTube c/NKBohdan](https://www.youtube.com/c/NKBohdan)

 t.me/bohdanbooks

© Навчальна книга — Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2019

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	Сторінка	Дата
1.	Опис предмета за малюнком, змістом загадки та запитаннями. <i>(Опис айстри.)</i>	5	
2.	Опис істоти за малюнком, змістом вірша та поданими словами. <i>(Опис котика.)</i>	11	
3.	Добір слів — ознак предметів за малюнком. <i>(Барви осені.)</i>	17	
4.	Добір назв до серії малюнків. <i>(Білочка восени.)</i>	23	
5.	Складання лічилки за серією малюнків та поданими словами-римами.	27	
6.	Побудова і записування речень, що передають зміст малюнків. <i>(Складання зв'язного висловлювання «Справжні друзі».)</i>	31	
7.	Складання речень до теми. Робота з деформованим текстом. <i>(Складання тексту «Зимові розваги».)</i>	39	
8.	Розповідь за малюнком, планом та опорними словами. <i>(Птахи взимку.)</i>	45	
9.	Робота з деформованими реченнями і текстом.	49	
10.	Складання записки, адресованої батькам (друзям). Слова ввічливості.	53	
11.	Складання загадки за малюнком та поданими словами. <i>(Складання загадки про капусту.)</i>	55	
12.	Добір заголовка до тексту.	61	
13.	Складання оповідання за початком, кінцівкою, малюнком, планом та опорними словами. <i>(Текст «Чуйне серце» — про допомогу птахам.)</i>	65	
14.	Складання казки за серією малюнків. <i>(Казка «Справжній друг».)</i>	71	
15.	Удосконалення тексту із часто повторюваними словами.	79	
16.	Складання тексту-міркування. <i>(«Чому світлячка так назвали».)</i>	85	
17.	Складання розповіді «Моя заповітна мрія.» <i>(Текст «Настало літо».)</i>	89	

УРОК 1

Дата

Клас

Тема. Опис предмета за малюнком, змістом загадки та запитаннями. (*Опис айстри.*)

Мета. Ознайомити учнів із зовнішнім виглядом квітки айстри, походженням її назви, вчити дітей будувати невеликі тексти-описи, закріпити в словнику школярів назви частин рослини, кольорів тощо; розвивати образне мовлення і культуру мовлення; виховувати естетичні почуття, дбайливе ставлення до квітів, здатність захоплюватися їх красою.

Обладнання. Ілюстрація (або фотографії) квітки айстри, букет осінніх квітів (чорнобривців, жоржин, хризантем), картка-завдання «Розсипанка»; ребус «Айстра», загадки, вірші, «Вальс квітів» П.І. Чайковського із опери «Спляча красуня» (запис).

Додатковий матеріал

до уроку

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Я всміхнуся сонечку:
— Здрастуй, золоте!
Я всміхнуся квіточці:
— Хай вона цвіте!
Я всміхнуся дощику:
— Лийся, мов з відра!
Друзям усміхнуся я:
— Зичу всім добра!

II. Актуалізація опорних знань, повідомлення теми уроку.

— Послухайте вірш Дмитра Павличка і зробіть передбачення, який предмет будемо описувати на уроці.

Небеса прозорі,
як глибінь ріки,
падають, як зорі,
з явора листки.
А над полем нитка
дзвонить, як струна.
Зажурилась ... (*квітка*) —
чує сніг вона.

— Діти, погляньте, які квіти в нашому букеті. (*Айстри, чорнобривці, жоржини, хризантеми.*)

— Які ці квіти? (*Гарні, барвисті, чарівні, яскраві, осінні.*)

— Послухайте вірш.

Вже осінь до нас потихеньку мандрує,
а клумба барвіста, як влітку, квітує.
На ній чорнобривців яскравих багато,
червоно-оранжевих бравих хлоп'яток.
Ось айстри голчасті — голівки кругленькі:
бузкові, рожеві і навіть біленькі.
Справжнісіньке диво — прекрасні жоржини,
осінньої клумби величні царівни.

А. Шелест

— Про які осінні квіти згадується у вірші?

— Розгадування ребуса.

' МАК К=Й СОН" ТРАВА"

(*айстра*)

— Отже, сьогодні на уроці будемо складати художній опис осінньої квітки — айстри.

III. Робота над мовним матеріалом.

1. Легенда.

Розповідають, що на початку XVII століття одному французькому ботаніку прислали з Китаю насіння невідомої рослини. Його висіли в Паризькому ботанічному саду. Швидко з'явилися паростки. А через деякий час рослина розцвіла червоною променистою квіткою з жовтою серединкою. Вона була подібною на велику маргаритку, тому назвали її «Королевою маргариток». Ботаніки та садівники працювали над виведенням нових сортів різних кольорів і лише через 22 роки з'явилася квітка небаченої краси. Один із ботаніків захоплено вигукнув: «Астер!», що з грецької означає «зірка». З того часу квітку почали називати айстрою.

2. Поетична хвилинка.

— Послухайте (або прочитайте) вірші. Назвіть слова, які описують айстру.

ОСІНЬ

Листячко дубове,
листячко кленове
жовкне і спадає
тихо із гілок.
Вітер позіхає,
в купу їх згортає
попід білу хату
та на моріжок.
Айстри похилились,
ніби потомились —
сонечка немає,
спатоньки пора!
А красольки в'ялі
до землі припали,
наче під листочком
вітер догоря.

К. Перелісна

... Струмують ночі руслами світань.
І хиллять квіти заспані голівки.
Що є іще, крім ніжності?
Спитай у тої айстри або в тої зірки.

О. Пахльовська

3. Складання грона «Айстри».

4. Метод взаємних запитань.

- Що таке опис?
- Що можна описувати?
- Чим опис відрізняється від розповіді?

- Коли ми користуємося описом?
- Навіщо людині потрібні уміння описувати предмети?

5. Науковий опис айстри. (Відомості із енциклопедії.)

Опис

Айстра солончакова — одно- або дворічна трав'яниста рослина. Листки ланцетні і лінійно-ланцетні, розміщені почергово. Квіткові кошики світло-блакитні, запашні, зібрані в щитоподібне суцвіття. Висота 30–100 см.

Айстра зірчаста — багаторічна трав'яниста слабоопушена рослина із простим стеблом висотою 25–70 см. Нижні листки черешкові, лопатеві, верхні — сидячі, довгасто-ланцетні. Квіткові кошики порівняно великі, блакитно-фіолетові, на коротких ніжках.

В айстри крайові квіти язичкові, блакитні або блакитно-фіолетові, серединні — трубчасті, жовті, з чубчиком.

Час цвітіння

Айстра солончакова цвіте в липні–вересні, зірчаста — у червні–серпні.

Місцеперебування

Айстра солончакова росте по солончаках і степових схилах, чагарниках, світлих лісах.

Частина, що застосовується.

Квіткові кошики і трава (*стебла, листя*), рідше корінь.

Час збору

Квіткові кошики і траву збирають у період цвітіння, корінь — восени.

Хімічний склад

Вивчений недостатньо. Відомо, що квітки містять алкалоїди і сапоніни.

Застосування

Водний настій квіток (*кошиків*) і трави має відхаркувальну дію, його вживають при кашлі різного походження, туберкульозі легенів, а також при шлунково-кишкових і шкірних захворюваннях.

6. Слово вчителя.

— Діти, погляньте на наш букет. Квіти всі різні, але кожна по-своєму особлива.

Вчитель описує якусь із квіток, наприклад, айстру.

— Мені дуже подобаються айстри. Квіти в них круглі, мов сонечко. У айстри багато пелюсток: вона повна, пишна. Айстри цвітуть білими, рожевими, бордовими та фіолетовими квітками. У нашому букеті є айстри білого та фіолетового кольору. Стебло в айстри тоненьке, але міцне. Якщо квіточка темна, то і стебельце темне, а якщо квітка світла — її стебло світло-зеленого кольору. Листочки у айстри зелені, невеличкі, із гострими кінчиками. Пахнуть айстри ледь чутно.

7. Робота в зошиті (с. 3-4).

Завдання 1. Прочитати і відгадати загадку.

Відгадку записати. (*Айстра*)

Завдання 2. Розглянути малюнок.

Дати відповіді на запитання.

- Як називається ця квітка?
- Коли вона цвіте?
- Який вигляд має квітка, якого кольору у неї пелюстки?
- Які кольори переважають у її забарвленні?
- Яке у рослини стебло?
- Які у квітки листочки?
- Як пахне квітка?
- Що ти знаєш про цю квітку?

Завдання 3. Доповніть речення словами-ознаками.

Квіти — білі, ...

Пелюстки — довгі, ...

Стебло — тонке, ...

Листочки — різьблені, ...

Завдання 4. Скласти і записати власний опис айстри, скориставшись словами з довідки.

ЗРАЗКИ ТЕКСТІВ-ОПИСІВ

Осінні квіти приваблюють нас незвичайною «осінньою» красою. Серед них особливо виняткові айстри — білосніжні, блакитні, жовті, фіолетові, темно-червоні.

Розкішну квітку на стрункій ніжці недаремно назвали айстрою, адже «айстра» в перекладі з грецької означає «зірка». Безліч подовжених пелюсток-промінчиків навколо золотисто-жовтої серединки і справді надають квітці схожість з далеким небесним світилом. Зрізані айстри довго тішать нас, наповнюючи кімнату неповторним ароматом осені.

Айстри — це квіти осені. Вони цвітуть увесь вересень. Назва їх перекладається з давньогрецької як зірка. І справді, айстра нагадує зірку з багатьма променями світла, що розходяться в усі боки.

Квітки айстри бувають маленькі та великі, з гострими пелюстками, а серединка в них яскраво-жовта. Айстра вражає багатством кольорів та форм. Вона буває білою, рожевою, бордовою, фіолетовою, червоною, помаранчевою. Її пелюстки можуть пишно стирчати, наче голки в їжака, а можуть охайним віночком оточувати серцевинку. Бувають квіти із цікавими закрученими пелюстками. Листочки в айстр приглушено-зеленого кольору, тоненькі, з красивими фігурними краями.

Хоч айстри й невисокі, їх часто висаджують на клумбах та роблять букети. Їх краса радує нам око. Першого вересня школярі зазвичай дарують вчителям букети з айстр.

Існує легенда, що айстра — це зірка, яка задивилася з неба на красуню-землю і полетіла до людей. І справді, айстра схожа на яскраву зірочку.

Квіти її різнокольорові: білі, сині, червоні, фіолетові, жовті... Як зірки на небі.

Айстри — улюблені всіма осінні квіти. Не випадково на Святі першого дзвоника найбільше букетів — із айстр.

За Н. Кир'ян

8. Самостійна робота учнів.

9. Перевірка записаного. Редагування.

Фізкультхвилинка.

Вільні рухи під музику П.І. Чайковського «Вальс квітів» із опери «Спляча красуня».

IV. Закріплення знань учнів.

1. Розмалювати осінні квіти — айстри.

2. Гра «Відгадай загадку».

Педагог розповідає малятам про якусь із квіток, не називаючи її. Діти мають уважно послухати розповідь і назвати та показати рослину, про яку йдеться. Потім бажаючи по черзі описують квіти, а решта дітей відгадують і знаходять їх у букеті.

3. Гра «Вгадай квітку за запахом».

— Діти, у мене на столі лежить чарівна торбинка. В ній є квіти. Треба впізнати квітку за запахом. (*Очі конкурсанту зав'язують хустинкою.*)

4. Емоційна пауза.

I-й учень. Осінь захоплює, осінь вражає дивом-красою і барвами квіт. То вона щедре тепло посилає, то умиває дощиком світ.

II-й учень. Осінь на землю тихенько спускається, в небі летить, наче птах. Крилами-хмарами небо вкривається, літо веселе, співоче минається, спокій стає на землі.

Вчитель: — У сиву давнину квіти обожнювали, вважали їх уособленням найніжніших почуттів. На острові Таїті й досі всіх дітей до 6-річного віку звать «гіті», що означає «квітка». У нас дітей часто порівнюють з квітами.

- Кого з вас називають квіточкою?
- Хто вас так називає?
- Чи подобається це вам?

V. Підсумок уроку.

Квіти — постійні супутники нашого життя. Вони на клумбах, на газонах, у кімнаті. Вони на рушниках, скатертинах, серветках. Ними розмальовують печі, стіни оселі.

- Про що ви дізналися на уроці?
- Чого навчилися?
- Як вам вдалося досягти успіху?
- У кого вдома квітнуть айстри?
- Хто їх висіває?
- Чий опис вам сподобався найбільше? Чому?
- Чи може людина байдуже ставитися до квітів?